

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องการศึกษาเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่นอนามัย สิ่งแวดล้อม - กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดเขียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่นอนามัยและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้ศึกษาตำราเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแล้วมาสังเคราะห์เป็นกระบวนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การเตรียมตัวก่อนลงภาคสนาม

1. การทบทวนองค์ความรู้
2. การเตรียมตัวของผู้วิจัย

ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

1. การเลือกโรงเรียนกรณีศึกษา และการกำหนดผู้ให้ข้อมูล
2. การเข้าถึงข้อมูลและบทบาทของผู้วิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป
2. วิเคราะห์เนื้อหา
3. การตรวจสอบผลการวิเคราะห์

ระยะที่ 1 การเตรียมตัวก่อนลงภาคสนาม

1. การทบทวนองค์ความรู้

เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาในรูปแบบกรณีศึกษาเจาะจงเฉพาะประเด็นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยศึกษาจากแหล่งความรู้ ได้แก่ ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต เพื่อประกอบกับเรื่องที่ตนวิจัย โดยศึกษาแนวความคิดส่งเสริมสุขภาพ และองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นหลักสำคัญในการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับผู้วิจัยรวมถึง ข้อมูลจากเอกสารที่เป็นคู่มือเกี่ยวกับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

79

การดำเนิน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ การสังเกต พูดคุย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อนำไปค้นหาคำตอบความสำเร็จของการเป็น โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่นอนามัยสิ่งแวดล้อมกรณีโรงเรียนวัดเขียนต่อไป

2. การเตรียมตัวของผู้วิจัย

ผู้วิจัยมีการเตรียมตัวในลงเก็บข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษา วารสารเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ และแฟ้มองค์ประกอบ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 10 องค์ประกอบ รวมทั้งสภาพแวดล้อมโรงเรียนวัดเขียน ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นประเด็นศึกษา เพื่อเข้าสู่การวิจัยต่อไปพร้อมทั้งให้ได้ข้อมูลมาอย่างถูกต้อง มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้ได้มาเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาแล้ว นำมาประกอบเข้าสู่การศึกษาวิจัย เอกสารที่นำมาประกอบ เช่น วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ปีที่ 29 ฉบับที่ 1-4 มกราคม ธันวาคม 2549 คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อให้ผู้วิจัยได้ศึกษาให้เข้าใจอย่างท่องแท้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารหลาย ๆ เล่มเข้าด้วยกันทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ชัดเจนก่อนที่จะลงภาคสนามในการดำเนินการวิจัยต่อไป

ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

1. การเลือกโรงเรียนกรณีศึกษา และการกำหนดผู้ให้ข้อมูล

โรงเรียนวัดเขียนเป็นโรงเรียนเป็นโรงเรียนเทศบาลที่เต็มเปี่ยมไปด้วยผลงานวิชาการที่ดีเด่นมีคณะบุคลากรหน่วยงานอื่น ๆ ได้เข้ามาตรวจเยี่ยมโรงเรียนเรื่อยมาเป็นประจำและโรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนที่มีต้นแบบที่เด่นไปด้วยผลงานวิชาการรวมไปถึงความโดดเด่นในเรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดีเด่นอนามัยสิ่งแวดล้อมเป็นโรงเรียนที่น่าสนใจในการค้นพบสิ่งที่ยังไม่รู้ให้กลับกลายเป็นสิ่งที่รู้ได้ในฐานะที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจึงได้แนวคิดประกายความคิดขึ้นที่จะเป็นต้นทางให้โรงเรียนแห่งนี้เกิดการส่งเสริมด้านสุขภาพขึ้น ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทั้งด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เหตุผลที่ผู้วิจัยได้เลือกสถานที่แห่งนี้เป็นบ่อหลักสำคัญที่เป็นต้นหลักสำคัญให้เป็นจุดกำเนิดที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัยในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมและแหล่งวิจัยที่สำคัญอีกหนึ่งซึ่งผู้วิจัยจึงได้แรงบันดาลใจในการเลือกสนามแห่งนี้ในการศึกษา ผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนนี้มาศึกษาเพราะว่า ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามในใจว่าโรงเรียนวัดเขียนมีการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่นอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างไร พร้อมทั้งยังพบว่าโรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนที่ได้รับการส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมจนนำไปสู่การได้รับโล่รางวัลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมนี้คือเหตุผลของผู้วิจัยในการเลือกโรงเรียนแห่งนี้เป็นกรณีศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

80

2. การเข้าถึงข้อมูลและบทบาทของผู้วิจัย

ช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2552 ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัย เข้าไปแสดงตัวในฐานะที่เป็นผู้วิจัยในการเข้าไปขอความกรุณาในการศึกษาภาคสนามในโรงเรียนวัดเขียนสังกัดเทศบาล เมื่อผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ขอเข้าทำการวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ลงสู่ภาคสนามต้นเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2552 ซึ่งผู้วิจัยเองได้ไปพบปะกับผู้อำนวยการ โรงเรียนพุดคุยสนทนากันเสร็จแล้วผู้อำนวยการแนะนำให้ไปพบ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมให้การต้อนรับด้วยสีหน้าที่ ยิ้มแย้ม แจ่มใสให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยครูโรงเรียนแห่งนี้มีน้ำใจ ด้วยน้ำใจที่เป็นมิตรไมตรี ด้วยความประทับใจเป็นการสร้างความสัมพันธ์และความคุ้นเคย ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทยมาช้านาน

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้กำหนดทำแผนปฏิบัติการวิจัยโดยใช้ตาราง Gant Chart (ทวิศักดิ์ นพเกษร. 2549 : 94-95) มากำหนดในการปฏิบัติงานวิจัยครั้งนี้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดเอาไว้ โดยมีตารางประกอบดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

81

ตาราง 1 แผนการดำเนินการ การศึกษาเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการเป็น โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่นอนามัยสิ่งแวดล้อม - กรณี โรงเรียนวัดเขียน

กิจกรรมวิจัย	เดือน				
	พฤษภาคม	มิถุนายน	กรกฎาคม	สิงหาคม	กันยายน
1. เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ความสำเร็จของการเป็น โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดีเด่นอนามัยสิ่งแวดล้อม	นำหนังสือขอ อนุญาตจาก มหาวิทยาลัย พบผู้อำนวยการ	เก็บข้อมูล	เก็บข้อมูล	เก็บข้อมูล	เก็บข้อมูล
* การติดต่อประสานงาน และนัดหมาย	สถานศึกษา				
* การสังเกต / การสัมภาษณ์	ลงพื้นที่เดือน พฤษภาคม	ลงพื้นที่ เดือน มิถุนายน	ลงพื้นที่ เดือน กรกฎาคม	ลงพื้นที่ เดือน สิงหาคม	ลงพื้นที่ เดือน กันยายน
* การวิเคราะห์และ รวบรวมข้อมูลที่ได้	นำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์สรุป ชั่วคราว	สัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้ แล้วนำมา สรุปควบคุม กับเดือน ที่ผ่านมา	สัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้ แล้วนำมา สรุปควบคุม กับเดือน ที่ผ่านมา	สัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้ แล้วยังเป็น ข้อมูลดิบ	นำข้อมูลดิบ ที่ได้นำมา แปรสภาพ เป็นข้อมูล ที่สมบูรณ์
2. การสังเกตและสัมภาษณ์ ความสำเร็จของการเป็น โรงเรียนส่งเสริม สุขภาพดีเด่นอนามัย สิ่งแวดล้อม	การสร้าง เครื่องมือ ให้อาจารย์ ที่ปรึกษา ตรวจสอบความ	สัมภาษณ์ และสังเกต	สัมภาษณ์ และจด บันทึก/ผู้ให้ ข้อมูล	สัมภาษณ์ หยุดและ ทบทวน 2 สัปดาห์	นำข้อมูลดิบ ที่ได้นำมา แปรสภาพ เป็นข้อมูล ที่สมบูรณ์
* การสร้างเครื่องมือใน การวิจัย	ถูกต้อง สังเกตและการ จดบันทึกใน ฉากที่เกิดขึ้น		โรงเรียน		

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรมวิจัย	เดือน				
	พฤษภาคม	มิถุนายน	กรกฎาคม	สิงหาคม	กันยายน
* การลงพื้นที่/ภาคสนาม	โรงเรียน วัดเขียนเริ่ม ตั้งแต่เดือน พฤษภาคมจนถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2552	สัมภาษณ์ และสังเกต บริบททั่วไป	สัมภาษณ์และ จดบันทึก / ผู้ให้ข้อมูล เอกสารของ โรงเรียน	สัมภาษณ์/หยุด และทบทวน 3 สัปดาห์	นำข้อมูลดิบ ที่ได้นำมา แปรสภาพเป็น ข้อมูล สมบูรณ์
* การประสานงาน และนัดหมาย	โรงเรียน วัดเขียนเริ่ม ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม จนถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2552	ผู้อำนวยการ/ รอง ผู้อำนวยการ ครู/นักเรียน/ ปกครอง	ผู้อำนวยการ/ รอง ผู้อำนวยการ ครู/นักเรียน/ ปกครอง	ผู้อำนวยการ/ รอง ผู้อำนวยการ ครู/นักเรียน/ ปกครอง	รวบรวมข้อมูล ที่ได้สัมภาษณ์ บุคคลทั้งหมด มาวิเคราะห์ ข้อมูล ควบคู่ กับข้อมูลของ โรงเรียน
* การสังเกต/ การสัมภาษณ์	จัดทำกร สัมภาษณ์ แบบคำถาม ปลายเปิด	สังเกต/ การสัมภาษณ์	สังเกต/ การสัมภาษณ์	สังเกต/ การสัมภาษณ์	สังเกต/ การสัมภาษณ์
การวิเคราะห์ ตัวแปรศึกษา และ รวบรวมข้อมูล ที่ได้	นำข้อมูลที่ได้ มาเขียนบรรยาย เป็นข้อมูลจาก การผู้ให้ข้อมูล สัมภาษณ์ และ จากเอกสาร หลักฐานของ โรงเรียนเพื่อมา ประกอบกับ การวิจัย	นำข้อมูลที่ได้ มาเขียน บรรยายเป็น ข้อมูลจากการ ผู้ให้ข้อมูล สัมภาษณ์ และ จากเอกสาร หลักฐานของ โรงเรียนเพื่อมา ประกอบกับ การวิจัย	นำข้อมูลที่ได้ มาเขียน บรรยายเป็น ข้อมูล จากการ ผู้ให้ข้อมูล สัมภาษณ์ และ จากเอกสาร หลักฐานของ โรงเรียนเพื่อมา ประกอบกับ การวิจัย	นำข้อมูลที่ได้ มาเขียน บรรยายเป็น ข้อมูลจากการ ผู้ให้ข้อมูล สัมภาษณ์ และ จากเอกสาร หลักฐานของ โรงเรียนเพื่อมา ประกอบกับ การวิจัย	นำข้อมูลดิบ ที่ได้นำมาแปร สภาพเป็น ข้อมูล สมบูรณ์ สัมภาษณ์ และ จากเอกสาร หลักฐานของ โรงเรียนเพื่อมา ประกอบกับ การวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

83

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีการบันทึกภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยเองถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบบันทึกข้อมูลภาคสนามโดยได้เตรียมไว้ล่วงหน้าเพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูล เช่น แบบบันทึกการสัมภาษณ์ อยู่ภาคผนวก
2. เทปบันทึกเสียงใช้บันทึกขณะพูดคุยโดยผู้วิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบกับที่บันทึกนำมาเขียนให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และถูกต้องอยู่ที่ท้ายผนวก
3. กล้องถ่ายรูปโดยใช้บันทึกภาพต่าง ๆ ระหว่างเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนามในโรงเรียน ทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องและสถานที่ในการประกอบรายงานวิจัย
4. แบบบันทึกการสังเกต โดยผู้วิจัยได้บันทึกการสังเกตเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอยู่ที่ท้ายผนวก
5. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ด้วยการสนทนา พูดคุย ชักถามอย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนแล้วจดบันทึกควบคู่กับการสังเกต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขึ้นเข้าสู่โรงเรียน

ผู้วิจัยได้เริ่มเข้าไปสร้างความคุ้นเคยกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน โรงเรียนวัดเขียน โดยเข้าไปพบปะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล หลังจากนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนแนะนำให้ผู้วิจัยไปพบรองผู้อำนวยการ โรงเรียนฝ่ายวิชาการซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการที่ห้องฝ่ายวิชาการที่เป็นแหล่งเก็บข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ นอกจากนี้ รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการได้ให้ผู้วิจัยศึกษาเอกสารการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อม เมื่อศึกษาจากเอกสารจาก โรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยเองจึงได้มาศึกษาเอกสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพวัดเขียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในโรงเรียน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงเนื้อหาที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมโรงเรียนวัดเขียน เพื่อนำไปสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาพและศึกษาปัญหาการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและวิธีการแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดเขียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ครูที่รับผิดชอบโครงการที่ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

84

ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน งบประมาณและ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การสังเกตเชิงลึกที่ผู้วิจัยจะต้องกระทำและเป็นสิ่งจำเป็นในการสังเกตได้มีการจดบันทึกควบคู่ไปด้วย การจดบันทึกได้ทำสองขั้นตอน ขั้นแรกคือการจดบันทึกย่อขณะที่กำลังสังเกตหรือทันทีหลังการสังเกต ทั้งนี้แล้วแต่เงื่อนไขของการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะจดข้อมูลสำคัญ ๆ เพื่อกลับมาทบทวนและสามารถทำแผนผังคร่าว ๆ จากเหตุการณ์เกิดขึ้นไว้ด้วยเพื่อเป็นการช่วยฟื้นความทรงจำได้ง่ายขึ้น เมื่อผู้วิจัยมีเวลาหลังการสังเกตแล้ว ผู้วิจัยจดบันทึกละเอียดซึ่งจะใช้แนวทางตามกรอบสังเกต ของลอฟแลนด์ และการบันทึกแบบนี้จะช่วยให้ผู้วิจัยเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลและวางแผนขั้นเก็บข้อมูลขั้นต่อไป เพราะรู้ว่าผู้วิจัยยังขาดข้อมูลอะไรบ้าง โดยใช้สมุดในการบันทึก เพื่อเก็บข้อมูลเอาไว้เป็นหลักฐาน นอกเหนือจากนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการตลอดเวลาการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบริบททั่วไปของสิ่งที่ศึกษา ได้แก่ โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมทั้งส่วนในและนอกห้องเรียน ข้อมูลทั่วไปของบุคลากร ตลอดจนสภาพการทำงานของครู ผู้อำนวยการ โรงเรียนและนักเรียนควบคู่ไปในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในโรงเรียนกรณีศึกษาตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม 2552 – กันยายน 2552 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 4 เดือน โดยแบ่งการเก็บข้อมูลโดยกำหนดช่วงระยะเวลาของการสังเกตในภาคสนามให้เป็นลำดับและเป็นระบบในภาคสนามไว้เป็น 3 ระยะ คือ ช่วงระยะแรก ช่วงระยะสองและ ช่วงระยะสาม ดังนี้

2.1 ช่วงระยะแรกเป็นการสังเกตทั่วไป เป็นการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่สนามเก็บข้อมูลและการดำเนินการและได้ข้อมูลมาจากการที่ผู้วิจัยได้ไปสัมผัสและมีการเตรียมความพร้อมในการที่จะลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ที่จะนำมาใช้ในการออกแบบสอบถามการสัมภาษณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัยโดยไปพบกับผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งได้พูดคุยตกลงกันว่าจะดำเนินการอย่างไรเกี่ยวกับเรื่อง โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้แนะนำให้ผู้วิจัยไปพบกับรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่ทำงานเกี่ยวกับงานวิชาการและรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านเอกสารและแฟ้มต่าง ๆ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่อง โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนได้ให้ความร่วมมือและให้คำปรึกษาในเรื่องของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งเพิ่มที่ผู้วิจัยศึกษามีทั้งหมด 10 องค์ประกอบเกี่ยวกับเรื่อง โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่นอนามัยสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นได้ทำการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ โรงเรียนและรองผู้อำนวยการ โรงเรียนฝ่ายวิชาการและได้ข้อมูลเอกสารต่าง ๆ เพิ่มเติม ที่มีอยู่ในโรงเรียนและเพื่อนำหลักฐานหรือข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นแนวทางในการออกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการเป็น โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่นอนามัยสิ่งแวดล้อมอีกครั้ง หลังจากนั้นผู้อำนวยการ โรงเรียนและรองผู้อำนวยการ โรงเรียนฝ่ายวิชาการได้แนะนำให้ผู้วิจัยเดิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

85

สำรวจข้อมูลพื้นฐานทั่วไปและสภาพบริบทของโรงเรียน เช่น โครงสร้างทางกายที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน สถานที่ต่าง ๆ สภาพแวดล้อมโรงเรียนและชุมชน ซึ่งการเก็บข้อมูลระยะแรกผู้วิจัยได้ดำเนินการในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2552 หลังจากนั้น อีก 1 สัปดาห์ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการในช่วงระยะที่สอง

2.2 ช่วงระยะสองเป็นการสังเกตแบบมีเป้าหมาย การดำเนินการที่ได้ข้อมูลมาจากระยะแรกแล้วผู้วิจัยได้กำหนดข้อมูลที่รวบรวมได้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เพื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนของการดำเนินการไปในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เช่น การเก็บข้อมูลจากโรงเรียน การสัมภาษณ์ รวมถึงบุคคลคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข รวมทั้งการใช้อุปกรณ์เครื่องบันทึกเสียง คือ เทปบันทึก หรือ กล้องถ่ายภาพและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการช่วยเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นการแสดงถึงการเก็บข้อมูลที่ได้มาน่าเชื่อถือหลังจากคุ้นเคยกับสนามจากและบุคคลต่าง ๆ รวมทั้งมีโอกาสได้เข้าถึงฉากต่าง ๆ ทางสังคมมากขึ้นแล้ว ผู้วิจัยมุ่งประเด็นสังเกตเฉพาะบางกิจกรรมที่สนใจเท่านั้นซึ่งอาศัยการสัมภาษณ์ผู้รู้ หรือผู้ให้ข้อมูลเข้ามาช่วยด้วยเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเกณฑ์การสังเกต เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงแรกแล้วช่วงนี้จะเป็นระบบมากกว่า เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่ตั้งของโรงเรียนสภาพแวดล้อมโรงเรียนและชุมชนรอบข้าง ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน อีก 15 วัน โดยเริ่มจากการสำรวจโรงเรียนและชุมชนรอบข้างเพื่อที่จะศึกษาลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนและชุมชนในเบื้องต้นรวมถึงศึกษาประวัติความเป็นมาในอดีตจนถึงปัจจุบันและสภาพของโรงเรียน ชุมชนและองค์ประกอบพื้นฐานต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยส่วนนี้ได้ใช้วิธีการศึกษาหลายวิธี ได้แก่ การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยสนทนากับผู้อำนวยการสถานศึกษาและบุคลากรครู นักเรียน การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการโดยพูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียน และ ชุมชนรวมทั้งการสังเกต ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนและครูในโรงเรียนเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่นอนามัยสิ่งแวดล้อมซึ่งได้เป็นข้อมูลเบื้องต้น

2.3 ช่วงระยะสามเป็นการสังเกตแบบเลือกเฟ้น เป็นการสังเกตต่อจากช่วงที่สองโดยเน้นประเด็นประเภทของกิจกรรม แต่ช่วงนี้จะมุ่งประเด็นเรื่องความแตกต่างของกิจกรรม เพื่อตรวจสอบให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นนั่นเองซึ่งในระยะที่สามเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน ผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 4 เดือนโดยส่วนนี้เป็นการศึกษาเชิงลึกด้วยวิธีการต่าง ๆ อันได้แก่ การศึกษาจากเอกสาร 10 องค์ประกอบ การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังเช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปกครอง นักเรียน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข รวมทั้งการสังเกต ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนและครูในโรงเรียนเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่นอนามัยสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยทำการศึกษาในระยะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

86

ช่วงสามนี้มีขั้นตอนการดำเนินการในการเก็บข้อมูลเพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์และเขียนเป็นรายงานการวิจัยดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยไปพบผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแนะนำตัวเองในการที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลและติดต่อในการดำเนินการเพื่อทำการศึกษเก็บข้อมูลภาคสนามเพราะผู้วิจัยจะลงพื้นที่ภาคสนามนั้นจะต้องอนุญาตก่อนและเป็นประเพณีอีกแบบหนึ่งที่ผู้วิจัยขาดเสียมิได้

2.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารต่าง ๆ เช่น การเก็บเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 10 องค์ประกอบของโรงเรียนวัดเขียน ซึ่งมีแฟ้ม 10 องค์ประกอบที่มีให้ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดแต่ละองค์ประกอบเพื่อนำองค์ประกอบทั้งหมดมาออกแบบและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.3.3 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการเป็นบุคคลที่ให้ข้อมูลสำคัญสำคัญกับงานวิจัยครั้งนี้และเป็นสื่อตัวนำที่ทำให้ข้อมูลเหล่านั้นกระจ่างและชัดเจนรวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและเป็นแหล่งกลไกหลักสำคัญในการที่จะให้ข้อมูลสำคัญ 2) การสัมภาษณ์ครู ผู้วิจัยได้นำเรื่องราวเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมาพูดคุยและจดบันทึกหัวข้อที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อที่จะนำมาเขียนรายงานและเรื่องราวเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อเป็นการเก็บข้อมูลหลาย ๆ รูปแบบและนำข้อมูลเหล่านั้นมาหล่อหลอมเข้าด้วยกันแล้วนำมาสร้างเป็นรูปแบบวิเคราะห์ข้อมูล 3) การสัมภาษณ์นักเรียนเป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยจะได้เก็บให้ได้ หลาย ๆ มุมมองเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพซึ่งเป็นผลให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ชัดเจน รวมไปถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแล้วนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเอาไว้ 4) การสัมภาษณ์ผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญและคอยสร้างพลังให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการส่งเสริมสุขภาพของบุตรหลานในโรงเรียน 5) การสัมภาษณ์ครูที่ได้จากข้อมูลเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นบุคคลที่ช่วยในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน รวมทั้งมีการป้องกันและควบคุมความปลอดภัยในเรื่องอาหารการป้องกันโรคด้วยการฉีดวัคซีนทุกปี การตรวจสุขภาพให้นักเรียนและครูเป็นผลให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ต่อไป

2.3.4 ผู้วิจัยยังได้ศึกษาสภาพแวดล้อมบริบททางกายภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยขาดเสียมิได้ เพราะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกิดขึ้นในบริบทหรือสถานที่นั้น ๆ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนอย่างต่อเนื่อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

87

3. การสัมภาษณ์และวิธีการเข้าถึงข้อมูลโรงเรียน

3.1 ระยะเวลาเตรียมตัวผู้วิจัยได้เริ่มต้นเข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับผู้อำนวยการโรงเรียนและนักเรียนโรงเรียนวัดเขียน โดยผู้วิจัยไปพูดคุยกับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น

3.2 การแนะนำตัวมีการปฏิบัติดังนี้คือ 1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทำหนังสือจากสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ไปถึงโรงเรียนวัดเขียน เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการในการเก็บข้อมูลภาคสนาม 2) ผู้วิจัยเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ที่มาทำการศึกษาวิจัย เรื่อง โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาโรงเรียนวัดเขียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและชี้แจงเหตุผลในการเลือกทำการศึกษาในโรงเรียนวัดเขียน

3.3 การสร้างความสัมพันธ์ผู้วิจัยได้ปรากฏตัวให้คุ้นเคยกับโรงเรียนวัดเขียน โดยการเข้ามาพูดคุยกับครูหรือบุคลากรภายในโรงเรียน โดยเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการสังเกตครูที่ทำการสอนวิชาสุขศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการรักษาพยาบาลเบื้องต้นที่เป็นหัวหน้าโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เพื่อเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำผู้วิจัยไปสู่กระบวนการเก็บข้อมูลได้ดีตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างแท้จริง

4. ขั้นตอนเริ่มทำงาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ได้นัดหมายขอพบผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเข้ามาทำการศึกษาวิจัยพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการดำเนินการเก็บข้อมูล 2) ผู้วิจัยได้พบปะสนทนาพูดคุย สังเกตผู้ให้ข้อมูลสำคัญของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สร้างความเข้าใจ และขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย การสนทนาจะเริ่มด้วยเรื่องใกล้ตัวก่อน เช่น สุขภาพ การใช้ชีวิตประจำวันแล้วค่อย ๆ ถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาของการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นคำถามแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้วิจัยได้เตรียมเนื้อหาและขอบเขตตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัยแบบกว้าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษา 3) บันทึกข้อมูลที่ได้มาจากแบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง หลังจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลไประยะ 1-2 เดือน จากนั้นผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลไว้เพื่อกันลืม หลังผ่าน 2 เดือนผู้วิจัยได้นัดหมายหัวหน้ารับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งเป็นวันทำการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์อีกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แน่นอน พร้อมทั้งผู้วิจัยได้ใช้เทปบันทึกเสียงเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้รับผิดชอบ นักเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ปกครอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

88

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ มีดังนี้

4.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มของผู้บริหารสถานศึกษา ครูเป็นการคำถามที่กำหนดเรื่องในการศึกษาวิจัยตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็น ต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าเป็นการสัมภาษณ์แล้วซักถามจนครบประเด็นที่กำหนดไว้ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจะใช้ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หรือครูโดยก่อนสัมภาษณ์ผู้วิจัยนัดวันเวลาที่ผู้อำนวยการโรงเรียนว่าง พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนให้ข้อมูลแบบเป็นกันเองไม่เร่งรัดและดำเนินการไปแบบไม่มีพิธีรีตองมากนัก วิธีนี้สามารถได้ข้อมูลที่ชัดเจน เพราะมีโอกาสได้ตอบทั้งสองฝ่าย และสัมภาษณ์สามารถได้รับข้อมูลอย่างเต็มที่ และเพื่อให้ได้รายละเอียดที่ชัดเจนกว่านี้ ผู้วิจัยจะมีการบันทึกข้อมูลด้วยเทปบันทึกเสียง ซึ่งจะมีการขออนุญาตทุกครั้งในการสัมภาษณ์

4.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ หรือแบบไม่มีโครงสร้าง โดยการสนทนาพูดคุย ซักถามอย่างมีเป้าหมาย ผู้วิจัยมีอิสระในการตั้งคำถามตามเนื้อหาที่ต้องการเป็นการพูดคุยแบบธรรมชาติ ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการซักถามเป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดกว้าง และพยายามซักถามเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการและกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลหลัก สำหรับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยกำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึก และบางครั้งใช้เครื่องบันทึกเสียงในการเก็บข้อมูล

5. เก็บข้อมูลจากเอกสาร

จากแหล่งข้อมูลสำคัญอีกแหล่งหนึ่งที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแหล่งข้อมูลเอกสารทางโรงเรียนนอกเหนือจากผู้วิจัยหมดเวลาจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตเสร็จแล้ว เอกสารที่ได้จากทางโรงเรียนมีทั้งหมด 10 องค์ประกอบ เกี่ยวกับความสำเร็จของการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน โดยนำมาเปรียบกับการสัมภาษณ์การสังเกตของผู้วิจัยเพื่อได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้และมีน้ำหนักมากขึ้นและยังเป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแล้วนำมาเรียบเรียงและเขียนบันทึกเอาไว้เป็นหลักฐานที่แน่นอน ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และเขียนรายงานวิจัย รวมทั้งยังได้ศึกษาข้อมูลทางด้านเอกสาร คู่มือที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่มีอยู่ 4 เรื่องในการประกอบการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ดังนี้คือ 1) เอกสารคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2) เอกสารคู่มือการอบรมผู้ประเมิน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 3) เอกสาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

89

เกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 4) เอกสารคู่มือการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับผู้ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

เมื่อได้ศึกษาเอกสารคู่มือมาประกอบการวิจัยแล้ว จึงได้ลงมือปฏิบัติการดำเนินการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเขียนอธิบายให้เกิดภาพลักษณ์ที่ชัดเจน ซึ่งเป็นกระบวนการของการศึกษาเอกสาร คู่มือต่าง ๆ และเป็นการเข้าสู่การวิจัยในภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยนำมาประกอบการเขียนรายงานวิจัย ซึ่งได้แก่ ชนิดของข้อมูลเอกสาร เพื่อง่ายแก่การเสาะแสวงหาและความเข้าใจ ผู้วิจัยได้อธิบายจำแนกข้อมูลเอกสารเป็น 2 ชนิด ดังนี้ 1) การบันทึกต่างๆ ซึ่งหมายถึง ข้อมูลที่ได้มีการเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบระเบียบต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาอันพอสมควร ส่วนข้อมูลบันทึก มักเป็นเรื่องเหตุการณ์เรื่องราว บันทึกประจำวัน แต่ผู้วิจัยใช้การบันทึกของกลุ่มคน หรือองค์กร เช่น การบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเรื่อง โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ องค์กร คือ ครู ผู้อำนวยการโรงเรียน นักเรียน ภารโรง แม่ครัว 2) เอกสาร หมายถึง ข้อมูลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีอยู่เป็นลายลักษณ์อักษรอยู่แล้ว เช่น ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร คือมีแฟ้มงานที่เกี่ยวกับการดำเนินงานเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีอยู่ 10 องค์กรประกอบที่นำมาจัดเรียงลำดับแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นเป็นจริง โดยเอกสารของโรงเรียนเป็นแผนผัง รูปภาพ ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการเก็บข้อมูลอีกหนึ่งที่จะช่วยในการมองเห็นภาพลักษณ์ที่โดดเด่นชัดเจนมากขึ้น 3) การใช้ข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยมีความมั่นใจที่มีเอกสารที่คอยบ่งบอกถึงหลักฐานในการเก็บข้อมูลที่เป็นจริงและน่าเชื่อถือ โดยผสมผสานผนวกกับการสังเกตการสัมภาษณ์เพื่อหล่อหลอมข้อมูลเหล่านั้นเข้าด้วยกันให้เป็นผืนกึ่งปักแผ่นในเนื้อเดียวเป็นข้อมูลที่น่ามาใช้ประโยชน์ได้มาก เพราะข้อมูลที่อยู่เอาไว้เพื่อการตรวจสอบ เพราะผู้วิจัยมีความอดทนในการใช้ข้อมูลที่เป็นเอกสาร ผู้วิจัยจะใช้เวลาในการตรวจสอบและการวิเคราะห์ตีความปัญหาสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและชัดเจนอย่างถ่องแท้

6. การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนด้วยวิธีการหลักต่าง ๆ เช่นการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การใช้ข้อมูลประกอบกับการใช้ควบคู่กัน ผู้วิจัยจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยต้องกระทำพร้อม ๆ กับเก็บข้อมูลเป็นการตรวจสอบทันทีในสนาม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพจึงต้องเป็นผู้ที่เข้าใจ โจทย์ปัญหาของการวิจัยและสมมุติฐานย่อยต่าง ๆ ที่อาจตั้งขึ้นหรือตั้งไว้แล้วก่อนเริ่มเก็บข้อมูล เพราะการตรวจสอบข้อมูลในสนามเป็นการเริ่มต้นของผู้วิจัยทำแบบฝึกหัดทางความคิด หลังจากที่ได้ตรวจสอบข้อมูลในสนามแล้ว ผู้วิจัยยังได้ตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะ ๆ เช่น หลังจากที่ได้เขียนบันทึกภาคสนามและอ่านบันทึกนั้นแล้ว เมื่อต้องการตรวจสอบข้อมูลก็ย่อมทำได้ หรือเมื่อออกจากสนามไปแล้วอยู่ใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

90

ระหว่างวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสุดท้ายก็อาจย้อนกลับมาตรวจสอบข้อมูลบางส่วนอีกได้ ถ้าข้อมูลที่ได้ไปแต่เดิมมีลักษณะแปลกไม่สอดคล้องกับข้อมูลอื่น ๆ ชัดเดียวกันซึ่งผู้วิจัยได้นำการตรวจสอบซึ่งกระบวนการตรวจสอบดังนี้

6.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลเป็นการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ กัน ได้แก่ เอกสาร และแฟ้มการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 10 องค์กรประกอบ รวมทั้งคู่มือที่เกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งนำมาประกอบในการวิเคราะห์เขียนรายงานให้ได้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นเพราะเป็นข้อมูลจากหลายมุมมองมาหล่อหลอมเข้าด้วยกันเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่แน่นอนและชัดเจน รวมไปถึงการเก็บรวบรวมเอกสารที่ได้มาและเป็นหลักฐานที่สำคัญ เช่น เอกสาร การจดบันทึก การบันทึกเทป การข้อมูลที่ได้จากการบันทึกด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในงานวิจัยภาคสนาม สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นข้อมูลที่สำคัญในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้ได้

6.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยได้ข้อมูลมาแตกต่างกันอย่างไรและมีข้อมูลเปลี่ยนแปลงคาดเคลื่อนอย่างไรบ้าง โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลซ้ำ ๆ อีกรอบหนึ่งเพื่อตรวจสอบความแน่ใจว่า ข้อมูลนั้นถูกต้อง โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบอีกครั้งโดยการไปเก็บหลักฐานข้อมูลที่มีอยู่ในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อนำมาวิเคราะห์ความแตกต่างที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลมาชุดแรกแล้วก็นำมาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเป็นการได้ข้อมูลมาที่ชัดเจนและแน่นอนเพื่อมิให้ข้อมูลเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนั้นหลังจากสรุปผลแล้วได้นำข้อมูลที่ได้ไปให้ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

6.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี คือผู้วิจัยตรวจสอบว่า ผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความ ข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดผู้วิจัยอาจทำได้ง่ายกว่าในระดับสมมุติฐานชั่วคราว และแนวคิดขณะที่ยังมีสติความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์รวบรวมเข้าด้วยกันเพื่อสร้างข้อสรุปเหตุการณ์เหล่านั้นผู้วิจัยได้กระบวนการต่าง ๆ มาเชื่อมโยงในการคิดวิเคราะห์ โดยนำหลักทฤษฎีจากผู้วิจัยได้ศึกษามา เช่น เอกสาร คู่มือ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานในเรื่องของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นการที่ผู้วิจัยได้นำหลักการเหล่านี้มาประกอบในการวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยนำกระบวนการเหล่านี้มาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับเรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

6.4 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูล เรื่องเดียวกันและใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย เช่น เอกสาร แฟ้มการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 10 องค์กรประกอบของโรงเรียนวัดเขียน การสัมภาษณ์ จดบันทึก การบันทึกเทป

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

91

การข้อมูลที่ได้จากการบันทึกด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในงานวิจัยภาคสนาม สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นข้อมูลที่สำคัญในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

การใช้หลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล คือมองภาพโดยรวมเป็นการบรรยายลักษณะบริบทถึงภาพลักษณะปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจกับความที่หลากหลายของเหตุการณ์จากหลายแนวคิด โดยผู้วิจัยนำมาตีความหมายจากปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและได้นำหลักวิธีการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักวิธีการดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2549 : 131 - 135)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

โดยแบ่งออกเป็นข้อย่อยด้วยกัน 3 ชนิด ได้แก่ การวิเคราะห์แบบอุปนัย การจำแนกประเภทข้อมูล และการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผู้วิจัยได้ตีความสร้างข้อมูลจากรูปธรรมที่พบเห็นในโรงเรียนวัดเขียนที่เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่นอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยวิเคราะห์จากการมองไปรอบบริเวณ โรงเรียนแล้วนำมาเรียบเรียงเหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์และปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยได้พบและรวบรวมข้อมูลหรือมาหลอมรวมเข้าด้วยกันแล้วนำมาสร้างข้อสรุปเป็นข้อมูลเบื้องต้น ดังนั้นผู้วิจัยเองเมื่อได้ข้อสรุปมาแล้วจึงดำเนินการลงเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเองโดยยึดตัวเองเป็นหลักสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความเป็นจริง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเข้าไปพบบุคคลที่ให้ข้อมูลสำคัญ คือผู้อำนวยการ โรงเรียนและแนะนำตนเองเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างเรียบร้อยโดยง่าย เมื่อผู้วิจัยได้พบกับผู้อำนวยการ โรงเรียนแล้วจึงได้ดำเนินการต่อโดยสัมภาษณ์ ครู นักเรียนภายในโรงเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาเขียนเรียบเรียงใหม่และให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้วิจัยไม่ได้สัมภาษณ์แต่เนื่องจากได้รับข้อมูลจากรองผู้อำนวยการ โรงเรียนฝ่ายวิชาการและครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจึงได้เก็บรวบรวมเอาไว้เพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้มาจริง

1.2 การจำแนกประเภทข้อมูล เป็นชนิด ๆ โดยจำแนกแบ่งวิธีการได้เป็น 2 แบบ คือแบบที่ใช้แนวคิดทฤษฎีหลาย ๆ บุคคลนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ข้อมูลเหล่านั้นเป็นที่น่าเชื่อถือได้ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลที่แท้จริง โดยผู้วิจัยได้เลือกแบบที่ใช้แนวคิดทฤษฎีเพื่อเป็นการจำแนกในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ โดยยึดแนวคิดทฤษฎีมาเป็นกรอบในการจำแนก โดยใช้ทฤษฎีของ ลอฟแลนด์ (Lofland) มี 6 ข้อ (อกิน ระพีพัฒน์, ชยันต์ วรรณระภูติ, อมรา พงศาพิชญ์ และสุภางค์ จันทวานิช, 2544 : 181 - 186) มีดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

92

1.2.1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับฉากและบุคคล ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพื่อเป็นหลักฐานสำคัญในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียนฝ่ายวิชาการ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนและเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องบันทึกชื่อฉากและบุคคลเอาไว้เพื่อนำมาวิเคราะห์จัดเรียงลำดับข้อมูลต่าง ๆ ให้สอดคล้องและสมบูรณ์

1.2.2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับการกระทำโรงเรียนวัดเขียนได้ดำเนินงานเกี่ยวกับส่งเสริมสุขภาพและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในฐานะที่เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นแรงผลักดันร่วมกันในการดำเนินงานในการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียนให้บังเกิดผลขึ้นอย่างเด่นชัดเพื่อให้ทุกคนในโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพ รวมทั้งรู้จักการช่วยเหลือและพัฒนาส่งเสริมด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งบุคคลภายในและภายนอกโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น ผู้อำนวยการ โรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง หรือชุมชนและหน่วยงานสาธารณสุขได้มาส่วนร่วมในการบริการเกี่ยวกับสุขภาพและอนามัยของบุคคลในโรงเรียนเพื่อเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1.2.3 ข้อมูลที่เกี่ยวกับกิจกรรม กิจกรรมของทางโรงเรียนวัดเขียนได้ดำเนินการคือการตรวจสภาพแวดล้อมในโรงเรียนในการตรวจมีสามหัวข้อคือ อาหารสะอาดปลอดภัย สุขอนามัย และเด็กไทยฟันดี

อาหารสะอาดปลอดภัยโดยเริ่มจากการตรวจสอบสารในอาหารคือ สารบอแรกซ์ สารฟอรัมาลิน สารฟอกขาวและจัดป้ายนิเทศเรื่องอาหารที่ควรหลีกเลี่ยงเพื่อเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนและ รวมไปถึงการเกิดความรู้ ความเข้าใจในการตรวจสอบสารพิษในอาหารโดยมีการณรงค์ในเรื่องอาหารที่ปลอดภัยต่อร่างกาย สุขอนามัยโดยเริ่มจากการตรวจ 5 จุดที่สะสมเชื้อโรคมากที่สุดในห้องน้ำและจัดป้ายนิเทศเรื่องการใช้สุขาถูกวิธีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเพาะพันธุ์เชื้อโรค

เด็กไทยฟันดีโดยเริ่มจากสำรวจสภาวะช่องปากของเพื่อนๆในโรงเรียนและสอนวิธีการแปรงที่ถูกต้องให้กับเพื่อนในโรงเรียนพร้อมทั้งจัดป้ายนิเทศเรื่องกินอย่างไรปลอดภัยจากฟันผุ

1.2.4 ข้อมูลที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์โรงเรียนวัดเขียนได้มีการพบปะกับชุมชนเพื่อเกิดให้เกิดผลดีต่อโรงเรียนและชุมชน โดยทางโรงเรียนได้เล็งเห็นความสำคัญของนักเรียนเพราะจะได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเพื่อที่จะให้โรงเรียนได้รับทราบข้อมูลของนักเรียนเพื่อที่จะได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงแก้ไขโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงานและมีคำสั่งของโรงเรียนโดยแนบคำสั่งเพื่อที่ผู้วิจัยจะได้ทราบข้อมูลที่เป็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

93

จริงโดยมีโครงการเยี่ยมบ้าน โครงการศาสนากับชีวิต คือ กิจกรรมวันธรรมสวนะ กิจกรรมเข้าค่าย พุทธบุตร กิจกรรมสวดมนต์ประจำสัปดาห์ให้นักเรียนได้มีสมาธิที่มั่นคงให้เกิดผลดีต่อตนเอง เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นคนที่ควบคุมตนเองได้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ กิจกรรมธรรมะทาง ก้าวหน้า กิจกรรมอบรมธรรมะชำระจิตใจ กิจกรรมชมรมมุสลิมโดยทางโรงเรียนมีนักเรียนทั้ง ศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามโดยแบ่งให้นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามให้มีการเรียนรู้ในส่วน ศาสนาที่ตนเองนับถือได้

1.2.5 ข้อมูลที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรหลายของคนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดีและเห็นด้วยกับการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน และยังเป็นการส่งเสริมสุขภาพให้กับบุคลากรหลายของตนเอง รวมทั้งผู้ปกครองเองเห็นความสำคัญในเรื่องสุขภาพอนามัยของบุคลากร ดังนั้นการที่ชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทเป็นเรื่องที่สำคัญที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการสุขภาพในโรงเรียนโดยผู้ปกครองได้มารับรู้ในเรื่อง การส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนร่วมกับโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร หลายของตน รวมไปถึงผู้ปกครองให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมสุขภาพในโรงเรียน อย่างเช่น ร่วมมือสนับสนุนให้บุคลากรหลายของตนเองได้ออกกำลังกายในการส่งเสริมสุขภาพ เช่น ให้การ สนับสนุนการแข่งขันกีฬาประจำโรงเรียนเป็นการส่งเสริมสุขภาพให้บุคลากรหลายของตนได้มี สุขภาพที่แข็งแรง

1.2.6 ข้อมูลที่เกี่ยวกับความหมายโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดสวยงาม มีบรรยากาศ ร่มรื่น เป็นภารกิจที่โรงเรียนให้ความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ คือการควบคุม ดูแลปรับปรุงภาวะต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้น่าอยู่ในสภาพที่ถูก สุขลักษณะเอื้อต่อการเรียนและส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสังคม การป้องกันโรคและ อันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับนักเรียนและบุคลากรใน โรงเรียน รวมทั้งสืบเนื่องมาจากความ เจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศขึ้นอย่างต่อเนื่องรวมทั้ง การรับเอาเทคโนโลยี ใหม่ ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ผลกระทบที่ตามมา ก็คือปัญหา สิ่งแวดล้อม ความสกปรกและความเสื่อมโทรมลงของสภาพแวดล้อมในชุมชนนั้น ๆ ทั้งในเรื่อง การปนเปื้อนของสกปรกต่อพื้นดิน แหล่งน้ำ อากาศ และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคได้อย่างดี ดังนั้นเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้กลุ่มคน นักเรียนและเยาวชนในชุมชนได้รับรู้ถึงปัญหาชะ

1.3 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล ผู้วิจัยได้ยืนยันความเชื่อถือได้ของ ข้อมูลด้วยการให้ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือหัวหน้าโครงการโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง โดยการอ่านข้อมูลดังกล่าว พร้อมให้ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลมาแล้วจึงเกิดข้อสงสัยขึ้นจึงได้ตรวจสอบความเชื่อถือได้นั้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

94

โดยการลงเก็บข้อมูลภาคสนามอีกครั้งหนึ่งให้แน่ใจว่าข้อมูลนั้นเป็นจริงหรือไม่ เมื่อผู้วิจัยลงไปเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้อุปกรณ์ในการช่วยเกี่ยวกับงานวิจัย คือ เทปบันทึกข้อมูล การจดบันทึกในหัวข้อสำคัญหรือแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนในการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอไว้ในบทที่ 4 และ บทที่ 5

2. วิเคราะห์เนื้อหา

เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เอกสารจากการสัมภาษณ์ การสังเกต หรือจากเทปบันทึกเสียง ซึ่งมี 4 ขั้นตอนด้วยกันดังนี้

2.1 ผู้วิจัยได้ตั้งกฎเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อม 10 องค์ประกอบ และจากการสังเกต สัมภาษณ์ หรือด้วยการบันทึกเทปเสียงซึ่งนำมาคัดเลือกข้อมูลแต่ละองค์ประกอบมาอ่านและจดบันทึกลงในแนวคิดทฤษฎีของกรอบในการจำแนกของ ลอฟแลนด์ (Lofland) ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับฉากและบุคคล ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหมาย

2.2 ผู้วิจัยมีการวางเค้าโครงของข้อมูลโดยทำรายชื่อคำหรือข้อความในเอกสารที่จะถูกนำมาวิเคราะห์แล้วแบ่งไว้เป็นประเภทเป็นการช่วยให้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ได้วิเคราะห์เนื้อหาเอกสารได้อย่างสม่ำเสมอ

2.3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาเอกสารไปพร้อมกับสภาพบริบทของโรงเรียน รวมทั้งการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ ครู นักเรียน และการสังเกตนำมาตั้งเป็นคำถามในการวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมโดยพิจารณาจากเอกสารที่เป็นองค์ประกอบของโรงเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเปรียบเทียบลักษณะของเนื้อหาให้เข้ากับสภาพบริบทของเนื้อหาจากเอกสาร โดยผู้วิจัยได้นำมาเปรียบเทียบเพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีความชัดเจน

2.4 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การบันทึกเทปเสียง และเอกสารต่าง ๆ 10 องค์ประกอบของโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยวิเคราะห์ข้อความในเอกสารที่มีอยู่ หรือผู้วิจัยเองไม่ได้ใช้คำหรือข้อความตีความหมายได้เท่านั้น และการตีความหมายของข้อความกระทำได้อีกขั้นตอนหนึ่งภายหลังได้เมื่อผู้วิจัยสรุปข้อมูล

3. การตรวจสอบผลการวิเคราะห์

การตรวจสอบผลการวิเคราะห์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบผลการวิเคราะห์ คือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) และใช้วิธีการตรวจสอบของเดนซิน (Denzin) (อกิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

95

ระพีพัฒน์, ชัยนต์ วรรณะภุติ, อมรา พงศาพิชญ์ และ สุภางค์ จันทวานิช. 2544 : 181 - 186) ซึ่งมีวิธีการ 5 วิธีการดังนี้

3.1 การให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ได้ตรวจสอบและรับรองความถูกต้องของข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้แก่ ผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียนฝ่ายวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยอ่านข้อมูลที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และการบันทึกไว้

3.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลมาตรวจสอบแต่ละข้อมูลในการสัมภาษณ์หรือการสังเกต และการบันทึกเทปเสียง โดยผู้วิจัยพิจารณาการตรวจสอบได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และบุคคล คือผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียนฝ่ายวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ นักเรียน

3.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) ซึ่งผู้วิจัยเองได้ทำการตรวจสอบว่าข้อมูลเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่ได้ข้อมูลมาแต่ละคนที่ได้จากสัมภาษณ์และสังเกตหรือด้วยการบันทึกเทปเสียง นั้นมีความแตกต่างเพียงใดต่อจากนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของแต่ละคนนำมาตรวจสอบและวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่คล้ายกันซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้อง

3.4 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบจากทฤษฎีแนวคิดในการตีความข้อมูลที่ได้จากคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขึ้น

3.5 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันได้แก่ ใช้การสังเกต สัมภาษณ์ ควบคู่พร้อมกันโดยการตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารของโรงเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ตาราง 2 สรุปรูปเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

เครื่องมือ	การบันทึกภาคสนาม	
	แบ่งออกเป็น 2 ประเภท	1.การบันทึกการสังเกต 2.การบันทึกการสัมภาษณ์
การรวบรวมข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - การบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ - บันทึกความรู้สึกด่วนตัวของผู้วิจัย - เกี่ยวกับการสังเกตการณ์ทางกายภาพ - การจดบันทึกย่อและบันทึก - การบันทึกข้อและรายละเอียด - บันทึกภาคสนามละเอียด * รายละเอียดสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในฉาก * รายละเอียดของเหตุการณ์ - แบบสัมภาษณ์องค์ประกอบที่ 1-10 - วิเคราะห์เอกสารของโรงเรียน - แบบบันทึกการสัมภาษณ์ - แบบบันทึกข้อ 	
	การสังเกต	การสัมภาษณ์
ผู้ให้ข้อมูล	แบบมีส่วนร่วม	แบบไม่มีส่วนร่วม
	แบบไม่เป็นการ	แบบเจาะลึก
	การศึกษาค้นคว้าที่ เกี่ยวข้องกับเอกสารของ โรงเรียน	การศึกษาค้นคว้าเป็นมา ก่อนที่จะเป็นโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ
	การสนทนาแบบไม่เป็น ทางการ	
จากตัวบุคคลกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก		
ผู้อำนวยการโรงเรียน /	✓	✓
รองผู้อำนวยการโรงเรียน	✓	✓
ครู	✓	✓
ผู้ปกครอง	✓	✓
นักเรียน	✓	✓
ชุมชน	✓	
สาธารณสุข	✓	
งบประมาณ		
แหล่งข้อมูลเอกสารของโรงเรียน		✓
เอกสารอื่น		✓
แหล่งข้อมูลบริบทโรงเรียนวัด		✓
เขียนโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ		✓